

MAAILMAN TEATTERIPÄIVÄN 27.3. JULISTUS

2009

K

aiikki yhteiskunnat ovat *teatterinomaisia* arjessaan ja tuottavat *spektaakkeleita* erityisiin tilaisuuksiin. Ne ovat *teatterinomaisia* sosiaaliselta järjestelmältään ja tuottavat näytöksiä kuten tämä, jota olet saapunut katsomaan.

Vaikka emme sitä tiedosta, ihmisten väliset suhteet toimivat kuin teatterissa: tilan käyttö, elekieli, sanavalinnat ja äänenkäyttö, ajatusten ja tunteiden kohtaaminen, kaikki mitä välitämme näyttämöllä – teemme samoin elämässämme: me olemme teatteri!

H

äät ja hautajaiset ovat *spektaakkeleita*, mutta niitä ovat myös arkipäiväiset, tutut ja tiedostamattomat rituaalit. Toki teatteria ovat pompöösit, muodolliset tilaisuudet, mutta myös aamukahvi, hyvän huomenen toivotus, ujo rakkaus, intohimon aallot, hallituksen istunto, diplomaattien kokous.

Yksi taiteen päätehtävistä on saada ihmiset näkemään arkielämän *näytökset*, joissa näyttelijät ovat samalla katsojia, joissa näyttämö ja permanto kohtaavat. Olemme kaikki taiteilijoita. Teatteri paljastaa näkemään ilmeisiä asioita, joita emme yleensä osaa nähdä, koska olemme niihin liian tottuneita. Tuttu muuttuu näkymättömäksi: teatteri valaisee arkipäivän näyttämön.

V

iime syyskuussa hämmästyimme teatraalista paljastusta: me, jotka luulimme elävämme turvallisessa maailmassa siitä huolimatta, että sotia, kansanmurhia, teurastuksia ja kidutuksia toki tapahtuu, mutta kaukaisissa ja villeissä paikoissa, me, jotka elimme turvassa, me, joiden rahat olivat sijoitettuna arvostetuissa pankeissa tai pörssiissä luotettavien diilereiden käsissä, saimme tietää, että rahaa ei olekaan, se onkin virtuaalista, ekonomien fiktiivinen luomus – ekonomien, jotka eivät ole fiktiivisiä, eivät luotettavia, eivätkä kunniallisia. Kaikki olikin huonoa teatteria, synkkä juoni, jossa muutama ihminen voitti paljon ja moni hävisi kaiken. Rikkaiden maiden poliitikot järjestivät salaisia tapaamisia ja löysivät taianomaisia ratkaisuja. Me katsojat, heidän päätöstensä uhrit, jäimme parven viimeiselle riville.

Kaksikymmentä vuotta sitten ohjasin Racinen *Faidran* Rio de Janeirossa. Lavastus oli köyhä: lehmän nahkoja lattialla bambujen ympäröimänä. Ennen jokaista esitystä sanoin näyttelijöilleni: ”Kuvitelma, jota rakensimme päivä päivältä, on ohi. Kun astutte bambujen yli, teillä ei ole oikeutta valehdella. Teatteri on Piilotettu Totuus”.

K

un katsomme ulkokuoren läpi, näemme sortajia ja sorrettuja kaikissa yhteiskunnissa, etnisissä ryhmissä, sukupuolten välillä, sosiaaliluokissa ja kasteissa. Näemme epäreilun ja julman maailman. Meidän tehtävänä on luoda toinen maailma, koska tiedämme, että se on mahdollista. Tämän toisen maailman rakentaminen on meidän käsissämme, teemme sen näyttämöllä ja omassa elämässämme.

S

uraa nyt tätä *näytöstä*, joka pian alkaa ja kun pääset kotiin, olet ystäviesi kanssa oman elämäsi näytelmässä. Katso ja näe, mitä et ennen pystynyt näkemään: sitä, mikä on aivan edessäsi. Teatteri ei ole vain joku tapahtuma, se on elämä!

Olemme kaikki näyttelijöitä ja tekijöitä: kansalaisena oleminen ei tarkoita sitä, että elät jossain yhteiskunnassa, vaan voit myös muuttaa sitä.

Augusto Boal

Augusto Boal (s. 1931) on brasilialainen ohjaaja, teoreetikko, kirjailija ja poliitikko. Hänet tunnetaan erityisesti *sorrettujen teatterin* (*Theatre of the Oppressed*) kehittäjänä. Valmistuttuaan Columbian yliopistosta 1950-luvun alussa Boal ryhtyi johtamaan Teatro Arenaa Sao Paulossa. Hänen kulttuuriaktiivisuutensa ja kokeilunsa uusien teatterimuotojen kanssa koettiin uhkana maata hallitsevan sotilasjuntan taholta. Tämän seurauksena vuonna 1971 Boal pidätettiin ja häntä kidutettiin sekä ajettiin maanpakoon Argentiinaan. Argentiinassa hän julkaisi ensimmäisen kirjansa *Theatre of the Oppressed*. Myöhemmin Boal muutti Pariisiin, jossa hän opetti teatterimetodejaan usean vuoden ajan sekä loi *Theatre of the Oppressed* -keskuksen ja vuonna 1981 järjesti ensimmäisen festivaalin *International Festival for the Theatre of Oppressed*. Vuonna 1986 Boal palasi Brasiliaan, jossa hän asuu nykyäänkin. Boal on perustanut Rio de Janeiroon sorrettujen teatterikeskuksen *Centro do Teatro do Oprimido do Rio de Janeiro* sekä useita yhteisöteatteriryhmiä. Boal on kehittänyt erilaisia teatterin muotoja ja menetelmiä, mm. forum-teatterin ja näkymättömän teatterin. Hänen mukaansa yhteisöt ja yksilöt voivat löytää ongelmiansa ratkaisut hyödyntäen teatteria työkalunaan. Boalin mielestä katsoja ei ole vain *spectator*; hän haluaisi korvata sen sanaleikillä *spect-actor*, joka tarkoittaa sekä näkijää että toimijaa.